

● GIP GRADIS

UPADANJE INVESTICIJ

Rezultati poslovanja za minulo poslovno leto so v gradbeništvu pokazali, da je že čutilo upadanje investicijske dejavnosti. To se bo nadaljevalo še v letošnjem in v prihodnjem letu. Taka ocena velja tudi za GIP Gradis, naše največje gradbeno podjetje, ki je lani zaposlovalo prek 8.000 delavcev. Če torej povemo, da so bili v minulem poslovnem letu doseženi rezultati sorazmerno skromni, to pomeni, skromni v primerjavi s preteklimi leti, vendar glede na trenutno stanje še kar dobri.

Prvi trije meseci letošnjega leta so že skoraj za nami in v Gradisovih tozidih so delavci na zborih že razpravljali o zaključnih računih za leto 1980. Kritično so pretehtali poslovanje in gospodarjenje ter se dogovorili za odpravo pomanjkljivosti, saj bodo le z boljšim delom doseženi ugodnejši rezultati.

V letu 1980 je znašala vrednost opravljenih del v Gradisu 8.116 milijonov dinarjev, kar pomeni v primerjavi z letom 1979 povečanje za 15 % in preseganje planirane vrednosti za 5 %. Ob upoštevanju porasta cen za 31,6 % je dosežena vrednost realno nižja za 16,6 %. Dohodek je dosežen v višini 2.143 milijonov dinarjev in je porasel za 12 %, kar pa realno pomeni padec za 15 %.

Rast dohodka je letos nekoliko skromnejša zaradi večjih stroškov in nizke ekonomičnosti.

Tudi osebni dohodki so v Gradisu doživeli precejšnji realni padec. V primerjavi z letom 1979 so se nominalno povečali za 16,4 %, ob upoštevanju porasta življenjskih stroškov za 30 % pa so se realni OD znižali za 13,6 %. Lani je znašal povprečni mesečni osebni dohodek zaposlenega v Gradisu 8.133 dinarjev, kar je pod slovenskim povprečjem, pa tudi pod povprečjem gospodarstva in gradbeništva v Sloveniji.

In kje je izhod iz takega položaja? V Gradisu pravijo, da je ob sedanjem omejevanju investicij doma edini izhod v tujini. Zato je že sedaj v tujini zaposlenih 400 Gradisovih delavcev, glede na predviden obseg del, ki jih bo v tujini izvajal Gradis s še nekaterimi slovenskimi gradbenimi delovnimi organizacijami, pa je predvideno enkratno povečanje tega števila, kar pomeni, da bi že letos v tujini delal vsaki deseti Gradisov delavec.

C. PAVLIN

● AKTIV NOVINARJEV V OZD

Redno in zavzeto

Na 27. seji aktivna novinarjev v OZD, ki je bila v prostorih delovne organizacije Perutnina Zalog, so se navzoči najprej seznanili z utripom te živilske veje, ki beleži v letu 1980 kar 780 milijonov din prihodka in zaposluje 435 delavcev. Nato je stekla beseda o družbenopolitičnem usposabljanju članov ZSS in vlogi članov ZK pri naporih za uspešno izvajanje stabilizacije.

CI

● 17. SEJA OBČINSKEGA SVETA ZS

CENE IN STANDARD

Neusklajena gospodarska gibanja v prvih letošnjih mesecih z zvišanjem cen so že segla v žep delavcev in ogrožajo marsikateri družinski proračun. Zato se je že sestal tudi zvezni svet sindikatov. Rešitve se nakazujejo v več smereh, tako pri zagotavljanju zajamčenih osebnih dohodkov in pri reševanju stanovanjskih problemov z zagotavljanjem solidarnostne pomoči družinam z nizkimi osebnimi dohodki kot pri raznih olajšavah v zvezi z otroškim varstvom — ob takojšnjem prenehanju zviševanja cen. O tem je tekla beseda tudi na zadnji seji OS ZS, katere jedro so sestavljale tri teme, in sicer: obravnava predloga družbenega plana občine za obdobje 1981—1985, ocena razprav o ustavnih dopolnilih ter spremembah statuta občine in mesta in ocena aktivnosti OO ZS pri obravnavi zaključnih računov za leto 1980.

V zvezi s prvo temo, katero je z uvodnimi besedami načel tudi tokrat dobro razpoloženi predsednik občinskega sveta ZS Andrija Vlahovič, člani sveta niso

imeli bistvenih pripomb. Velja pa omeniti, da se v ozidih nismo držali vseh, s plani dogovorjenih obveznosti. Od 145 tozdrov jih je planske akte pripravilo le 30.

Temelje plana, ki bi jih moralo sprejeti do konca leta 1980 19 delovnih organizacij, pa je sprejelo le 13 delovnih organizacij. To je zaskrbljujoč pojav in dokaj nerazumljiv, saj gre za sprejemanje takih aktov, ki nakazujejo bodoči razvoj; drugi, ki jih na srečo ni mnogo, pa še vedno načrtujejo bolj po željah, torej ne v okviru svojih zmoglosti, ne glede na to, da bo nič koliko težko pridobljenih sredstev kasneje obložila v investicijskih naložbah, ki ne bodo dokončane.

Občinski svet ZS je ocenil tudi potek javnih razprav o stavah dopolnilih. Razprave so potekale v vseh oblikah organiziranosti zveze sindikatov. Iz poročil OO ZS oziroma poročanja članov občinskega sveta pa je bilo razvidno, da delavci podpirajo predložena ustavna dopolnila, saj nanje ni bilo pripomb.

Živahnije je bilo pri oceni aktivnosti sindikata ob sprejemanju zaključnih računov. Predsednica konference OO ZS iz Kolinske je povedala, kako so se pri njih lotili razprav v zvezi z njimi, ko so se pravočasno zavedli, da bo v tem obdobju primanjkovalo časa. V Kolinski so zato razmere opravili že lani v okviru bilance enajstih mesecev ter ob tem v razprave vključili sindikalne skupine.

Ob koncu pa še to. Sredi prejšnjega mandata je bil občinski svet ZS primoran zamenjati štiri svoje člane, ker se nis udeleževali sej. Letos je takih članov že devet. Je temu kriva popolna brezbržnost? Ne, prej bi lahko rekli, da imajo nekateri posamezniki na svojih razmenjih preveč zadržitev, preveč nalog v svojih delovnih okoljih in v raznih odborih in komisijah. In vendar je samoupravljanje naša skupna pravica, pa bi zato morali tudi drugi prevzeti posamezne naloge, saj gre vendar za našo skupno dobro — mar ne?

JOŽE PRAPROTNIK

Novi zakon o temeljnih varnosti cestnega prometa

(Nadaljevanje)

HITROST

Zakonodajalec je v novem zakonu pustil določbo iz prejšnjega zakona glede dolžnosti voznika, da mora hitrost vožnje prilagoditi lastnostim in stanju ceste, vidljivosti, vremenskim razmeram, stanju vozila in tovora, gostoti prometa in drugim prometnim razmeram, tako da lahko vozilo pravočasno ustavi pred vsako oviro, ki jo je v danih raz-

zmerah mogoče pričakovati. (Za kršitve tega določila je predvidena sankcija od 500 do 3.000 din ali zapor do 60 dni). Prav tako ostaja tudi določba, ki prepoveduje vozniku zmanjšati hitrost vožnje toliko, da bi njegovo vozilo oviralo normalen promet. (Za kršitev te določbe je predpisana kazen takoj na mestu 200 din).

Novost v novem zakonu pa je določitev največje hitrosti na cestah zunaj naselja, in sicer:

— do 120 km na uro na avto-

● Odločni »za« v Emoni

Delavci, učenci v gospodarstvu in združeni kmetijski ljubljanske Emone so glasovali za združitev s kmetijskim kombinatom Ptuj.

Prav tako odločno, kot so se delavci kmetijskega kombinata v Ptuj pred mesecem odločili za enakopravno vključitev v SOZD Emona, so se konec februarja delavci in združeni kmetje na referendumih v temeljnih in delovnih organizacijah združenega dela Emone odločili »za«.

Od 10.183 volilnih upravičencev je glasovalo 8.674 delavcev, učencev v gospodarstvu in združenih kmetov, tj. 85 %. Za združitev se je odločilo 7.722 volilcev ali 76 %, oziroma 89 % od števila tistih, ki so glasovali.

Z vključitvijo kmetijskega kombinata Ptuj v SOZD Emona se je število njenih temeljnih organizacij združenega dela povečalo s 36 še za 17, kolikor jih je v kmetijskem kombinatu Ptuj, v katerih je zaposlenih nad 1.600 delavcev.

Na sliki: Na volišču tozdr Prehrana na Smartinski cesti št. 102 so glasovali še pred začetkom dela

Besedilo in slika ZVONE GJURIN

● MEDVOJNI KOMUNISTI PRIPOVEDUJEJO

Decembra 1942 sem bil sprejet v KP

Predvojni slovenski učitelji so bili orodje v rokah režimov, posebno klerikalnega. Jeseni l. 1936 je JRZ režim po kazni premestil nad 700 učiteljev na težja službena mesta. Tudi mene z ženo so takrat pregnali z Gorenjskega na manjšinsko šolo v Stari log pri Kočevju.

Ta kraj je bil takrat najtrdnjeja nemška postojanka. Skoraj vsi vaščani so bili organizirani v Kulturbundu, ki je bil prava hitlerjanska šola. In naše oblasti so njihovo početje tolerirale. Le napredni kočevski Slovenci in učitelji smo se odločno bojevali proti njihovemu delovanju. Kot predsednik učiteljskega društva za okraj Kočevje sem javno nastopal proti fašizmu, skupaj s kolegi pa smo razširjali tudi protihitlerjske letake.

Po razpadu stare Jugoslavije so bili Kočevjarji še predrznejši. Pri meni so naredili celo hišno preizkavo. Na njihovo ovadbo so me Italijani že maja 1941 zaprli v kočevske zapore, kjer sem bil prva dva meseca edini politični zapornik. V tem zaporu so me večkrat obiskovali organizatorji OF Tončka Čok, Ciril Dekleval, dr. Tone Hočevar in drugi. Dogovarjali smo se o organizaciji OF in o našem boju proti okupatorju. V ljubljanskih zaporih sem pozneje zvedel, da so decembra 1941 Kočevjarje izselili v nemški Rajh (v okolico Brežic). Takrat sem bil, čeprav v zaporu, nadse srečen.

Konec februarja 1942 sem se vrnil iz zapore v Stari log,

kjer je bilo takrat le nekaj priseljenih družin iz Suhe krajine in nekaj beguncev iz okolice Brežic. Kmalu po vrnitvi sem dobil zvezo s partizansko enoto, ki se je takrat zadrževala na Rogu (Dušan Pirjevec-Ahac). Pod pritiskom partizanskih akcij na

stava je bila takrat v izrednem poletu. Vsak dan so prihajali novi borci. IO OF je imenoval gospodarsko komisijo, ki je organizirala obdelovanje zapuščenih njiv, gradila sadne sušilnice itd. Delovale so pekarna, klavnica in predelovalnica mesa, krojaška in čevljarska delavnica, popravilnica pušk itd.

Vse glavne niti naše NOB so vodile takrat skozi Stari log. Kot sekretar rajonskega odbora OF Stari log in član okrožnega odbora OF za Kočevje sem imel takrat polno odgovornost dela. Konec julija 1942 smo izvolili v vseh naseljenih vaseh osvobodene ozemlja tudi narodnoosvobodilne odbore.

Ob znani sovražnikovi roški ofenzivi je bilo večina tega našega prizadevanja uničenega. Takrat so v Starem logu ustrelili 75 partizanov in civilistov, vse žene in otroke pa odpeljali v internacijo na Rab.

Partizani smo se umaknili globlje v gozdove in se na novo formirali. Nad Pugledom v Rogu smo ustanovili partizansko bazo, ki je imela sprva vojaške naloge, pozneje pa je bila postojanka aktivistov, seveda z vojaško zaščito. Na tej bazi sem bil decembra 1942 sprejet v KP in kmalu nato sem postal tudi sekretar rajonskega komiteja KPS za Stari log in član okrožnega komiteja KPS za Kočevje. Pozneje sem kot politični delavec do konca vojne opravljal razne naloge, največ kot član propagandne komisije pri IO OF Slovenije.

ŠTEFAN TROBIŠ

Štefan Trobiš (Foto: D. J.)

Kočevskem (Koprivnik, Ljvold, Rog) so se italijanske posadke umaknile iz vse Kočevske v mesto Kočevje in se tam odbdale z žico.

V Stari log so prišli partizani. Kmalu za njimi so prišli tudi predstavniki Glavnega štaba NOV in POS in IO OF Slovenije, ki so se utaborili nekaj kilometrov nad Starim logom. Takrat je nastalo večje osvobodeno ozemlje.

Aktivnost OF in partizan-

IZ DELOVNIH KOLEKTIVOV

Velana je lani izvozila za 591.000 dolarjev zaves, kar je le 57 % planiranega izvoza. Celoten izvoz je bil opravljen na konvertibilno področje. Sprva je kazalo, da je bil plan postavljen preveč ambiciozno, vendar se je pokazalo, da ni tako. Med letom pa so nastopili taki trenutki, na katere pri izdelavi plana ni bilo moč računati. Velana usmerja svoj izvoz predvsem na tri področja: dežele arabskega zaliva, Madžarska in Romunija. Izbruh vojne med Iranom in Irakom je povzročil zmanjšanje izvoza, saj je po izbruhu prva ladja z Velaninimi zavesami zaplula tja šele konec decembra. Izvoz v Romunijo so planirali v višini 200.000 dolarjev, vendar je bil zaradi menjave zunanjetrgovinskih predpisov in stabilizacijskih ukrepov v Romuniji realiziran le 10 %. Na Madžarsko je Velana izvozila komaj polovico planiranega. Glavni vzrok za to je v spremembi predpisov o maloobsejnim prometom. Po izpadu izvoza omenjene države so se v Velani prizadevali predodrediti na zahodna tržišča, vendar niso imeli preveč uspeha, saj prodajo na to področje zavirajo zelo visoke cene domačih materialov. Če bi hoteli biti konkurenčni na tem trgu, bi morali prodajati po cenah, ki bi pokrivala komaj 6 % lastne cene zaves. Kljub temu je prišlo do nekaj manjših poslov v Italijo, Švedsko in Švico.

Tobačna tovarna Ljubljana je s svojim deležem v družbenem proizvodstvu občine Vič-Rudnik pomemben dejavnik in enako tudi kot zaposlovalac delovne sile. Enako je s tobačno industrijo v vsej državi, vendar ta še nima svojega, pravega mesta. O

tem v zadnjem času vse več razmišljajo tudi v ljubljanski Tobačni tovarni. Tobačna industrija bi v sedanjem gospodarskem položaju lahko bistveno pripomogla k boljši plačilni devizni bilanci. Sedaj naša tobačna industrija in predelovalci tobaka predvsem izvažajo surovino — tobak. Možno pa bi bilo narediti še marsikaj. Gre predvsem za sodelovanje s tujimi partnerji in za skupna vlaganja; zanimiv je vzhodni trg: povsem neizkoriščeno področje je tretji trg. Poleg izvoza cigaret ima Tobačna tovarna velike možnosti izvoza, in to predvsem licenc in tehnologije, saj ima več kot stoletje bogato tradicijo in nič manj izkušenj kot zahodna tobačna industrija. In kakaj vendarle ne prodira na zunanja tržišča. Odgovor je dal generalni direktor Tobačne tovarne Ljubljana inž. Janez Čemažar: »Za vse to je potreben denar. Zahodne firme razpolagajo za reklamo s tolikšnim denarjem, da se nam to zdijo pravilne vsote. Z njimi je težko tekmovali. Možnosti za izvoz imamo, ovira je le kapital.«

Delovna organizacija Teol je uspešno zaključila leto 1980, in to kljub pričakovanim težavam pri oskrbi z uvoženimi surovinami. Proizvodnja je ostala na isti ravni kot v letu poprej. Celotni prihodek znaša 419.304.000 din, kar je za 10 % več, kot je bilo planirano, in za 26 % več kot leto poprej. Dohodek je bil dosežen v višini 118.360 din in je za 34 % večji kot leta 1979. Povprečni osebni dohodek je znašal 8311,00 din na zaposlenega, kar je pod povprečjem v SR Sloveniji in v gospodarstvu SR Slovenije.

C. P.